

19 mei 2022 -16:13

Justice Scoreboard 2022: Belgische Justitie maakt de balans op

Het Justitie Scoreboard van de Europese Commissie meet jaarlijks de efficiëntie, kwaliteit en onafhankelijkheid van Justitie in de 27 EU-lidstaten. Op basis van vergelijkende cijfers kunnen lidstaten hun justitiële werking evalueren. De tiende editie is gepubliceerd op 19 mei en blik terug op 2021.

Het Hof van Cassatie, het College van de hoven en rechtbanken en de FOD Justitie overlopen de belangrijkste realisaties en werkpunten voor ons land. Globaal genomen blijft er ruimte voor groei qua digitalisering. Ons land scoort gemiddeld op vlak van kwaliteit en vertrouwen. Qua toegankelijkheid scoren we relatief sterk. Op andere domeinen ontbreken data om het beleid te kunnen evalueren. Qua financiering evolueren de cijfers licht positief.

Het Justitie Scoreboard van de Europese Commissie meet jaarlijks de efficiëntie, kwaliteit en onafhankelijkheid van Justitie in de 27 EU-lidstaten. Op basis van vergelijkende cijfers kunnen lidstaten hun justitiële werking evalueren. De tiende editie is gepubliceerd op 19 mei en blik terug op 2021.

Het Hof van Cassatie, het College van de hoven en rechtbanken en de FOD Justitie overlopen de

belangrijkste realisaties en werkpunten voor ons land. Globaal genomen blijft er ruimte voor groei qua digitalisering. Ons land scoort gemiddeld op vlak van kwaliteit en vertrouwen. Qua toegankelijkheid scoren we relatief sterk. Op andere domeinen ontbreken data om het beleid te kunnen evalueren. Qua financiering evolueren de cijfers licht positief.

Digitaal portaal opgestart

Dankzij een nieuw online portaal en de bestaande websites van de verschillende actoren van Justitie zat België de voorbije jaren bij de betere lidstaten qua online informatieaanbod. In 2021 scoren we iets lager aangezien er in deze editie heel wat nieuwe aspecten worden beoordeeld.

Met [Just-On-Web](#) lanceerde Justitie in oktober 2021 een volwaardig portaal voor digitale diensten gelinkt aan Justitie.

Aanvankelijk werd vooral boetebeheer digitaal beheerd via het platform. En met succes: De dienst Administratieve Vereenvoudiging becijferde dat het digitaal versturen en innen van verkeersboetes zorgt voor een besparing van 35 miljoen euro aan administratieve kosten. De aantoonbare resultaten van minder papier, meer tijdswinst, betere inning en meer verkeersveiligheid maakten dat dat digitaliseringsproject de voorbije jaren meermaals in de prijzen viel.

Maar burgers en professionals kunnen intussen ook voor veel meer diensten, dossiers en data terecht op Just-On-Web. Dat aanbod zal de komende maanden en jaren enkel verder groeien. Just-On-Web heeft twee grote luiken:

- In MyJustice vindt men informatie over een individuele rechtszaak (vonnis), boete, gerechtelijk beschermingsdossier, ...
- In JustSearch kan men zoeken naar publieke informatie zoals adresgegevens van een rechtbank of parket, officieel erkende vertalers, tolken of gerechtsdeskundigen (voor die experts kunnen gebruikers nu vlot en betrouwbaar meer dan 4500 professionals terugvinden op Just-On-Web), ...

Qua sensibilisatie geeft het Scoreboard wel aan dat België meer kan doen om alternatieve vormen van geschilbeslechting sterker te promoten. Op dat vlak is het recente initiatief van de Antwerpse familierechtbankbank lovenswaardig: met een charter mikken ze resoluut op praten in plaats van pleiten. Dat gaat gepaard met een gratis eerste gesprek en rechtsbijstand bij de bemiddeling waardoor de financiële drempels verlagen. Ook de federale bemiddelingscommissie werkt verder aan jaarlijkse en continue sensibilisatie rond bemiddeling.

Databank van vonnissen en arresten op komst

België scoort (nog) niet bij de besten qua online toegankelijkheid van gerechtelijke uitspraken. Het aantal vonnissen dat vandaag digitaal beschikbaar is via Just-On-Web is nog beperkt: het gaat momenteel enkel om recente vonnissen van de politierechtbanken. Toch gaat het enkel voor die zaken al om een volume van ongeveer 250 000 vonnissen per jaar. Ook op Juportal is het aanbod aan rechtspraak momenteel nog beperkt.

Justitie werkt dus verder om stapsgewijs alle vonnissen en arresten digitaal beschikbaar te maken. Op 25 maart 2021 keurde de ministerraad het wetsontwerp goed dat een wettelijke kader creëert om alle uitspraken van hoven en rechtbanken, weliswaar gepseudonimiseerd, via één online platform aan te bieden. Ook de Raad van State en de Gegevensbeschermingsautoriteit buigen zich over dat project. De uitrol zal gefaseerd verlopen en op termijn meer efficiëntie en betere analyse mogelijk maken. Sinds 2021 kunnen vonnissen overigens wel al digitaal verzonden worden naar de betrokken partijen.

Rechtsgang steeds meer digitaal

Het digitaal beheer van rechtszaken omvat natuurlijk meer dan enkel de uiteindelijke uitspraak. Vooral in de eerdere fases van de rechtsgang is de digitalisering de voorbije jaren met rasse schreden vooruitgegaan. Denk maar aan e-deposit: met dat systeem kunnen advocaten en burgers sinds 2018 stukken, conclusies en brieven en sinds 2021 ook verzoekschriften digitaal neerleggen. Intussen is die werkwijze stevig ingeburgerd in alle burgerlijke rechtbanken. Tegen eind 2022 zouden ook alle strafrechtbanken volgen.

In 2021 zijn 1,1 miljoen documenten digitaal neergelegd bij de hoven en rechtbanken in ons land. Daarmee verlopen nu al 1 op de 4 neerleggingen digitaal. De coronacrisis zorgde voor aanpassingen in de werking en een extra stimulans voor digitalisering, met lokale uitschieters: op de griffie van het hof van beroep in Antwerpen worden bijvoorbeeld nu al 75 % van de verzoekschriften digitaal ingediend. Er blijft dus nog een sterke groeimarge op nationaal vlak, wat zich ook uit in de cijfers in het Scoreboard.

Ook de verdere uitrol van JustConsult waarmee advocaten, gedetineerden en burgers digitaal toegang krijgen tot hun strafdossiers wierp zijn vruchten af: daarmee kunnen 80 000 euro aan transportkosten per jaar worden bespaard en verbetert de dienstverlening aan advocaten.

Investeren achter de schermen

Bouwen aan een betere digitale dienstverlening buitenshuis gaat sowieso gepaard met investeringen binnenshuis. Intern gaf de FOD Justitie in 2021 het startschot aan Jupiter, een ambitieus programma dat investeert in de interne IT-diensten zodat zij een betere service kunnen garanderen. Tegelijk krijgen medewerkers modern, kwalitatief materiaal: zo is iedereen bij justitie sinds 2022 aan de slag in Microsoft 365 en ontvingen al meer dan 9000 collega's een nieuwe laptop.

Behalve die technologische boost, wordt ook getimmerd aan de *employer branding* opdat Justitie de talenten in huis haalt die ze nodig heeft. De wervingscampagne 'Da's Just' van de FOD Justitie leverde eind vorig jaar al honderden sollicitaties op voor vacatures in IT en zorg. Tegelijk zet ook de rechterlijke orde zich in om vers bloed aan te trekken: de campagne #wordmagistraat van beide colleges leeft volop op sociale media. Het Scoreboard geeft ook aan dat het Belgisch opleidingsaanbod in communicatie voor rechters sterk gestegen is in 2021.

Versterking is dan ook welkom: in de magistratuur bijvoorbeeld scoort België nog relatief laag qua aantal rechters pro capita. De voorbije jaren steeg de instroom bij de rechterlijke orde (van 10 560 medewerkers in 2019, naar 10 781 in 2020 en 11 085 in 2021) maar de uitstroom bleef ook aanzienlijk. Het college van hoven en rechtbanken wijst erop dat een gebrek aan vacante plaatsen de instroom kan bemoeilijken waardoor de winst van eerder investeringen in het gedrang komt.

Los van personeel, scoort België ook qua investeringen in Justitie historisch gezien gemiddeld tot eerder

laag in vergelijking met andere lidstaten: als we het justitiebudget in verhouding plaatsen tot het bruto nationaal product, staan we nog steeds op 7de laatste in de rij in de EU (een stapje hoger dan in 2020) . In 2021 kondigde minister Van Quickenborne wel een financiële injectie aan van bijna een half miljard euro tegen 2024. De noden blijven echter hoog. Het Openbaar Ministerie benadrukt de dringende nood aan extra budget (zowel qua middelen als mensen), in het bijzonder bij de Federale Gerechtelijke Politie, om de strijd tegen georganiseerde criminaliteit aan te kunnen en de veiligheid maximaal te vrijwaren.

Inclusie voorop

De relatief sterke toegankelijkheid van Justitie wordt bevestigd in het Scoreboard met de gemiddeld gezien lage instapkost om een gerechtelijke procedure op te starten. België scoort momenteel gemiddeld op vlak van toegang tot (gedeeltelijk) gratis juridische tweedelijnsbijstand maar die drempel tot pro deo wordt de komende jaren nog verder verlaagd en gekoppeld aan de index van consumptieprijzen. De toegankelijkheid van Justitie is en blijft dan een speerpunt voor de verschillende actoren. De FOD Justitie gaf eind 2021 het startschot aan verschillende colloquia waarop net dat thema centraal in de kijker stond. Ook de medewerking van de FOD Justitie aan wetenschappelijk onderzoek rond 'Justitie en Armoede' van de FOD Sociale Zekerheid onderstreept dat engagement.

Met die initiatieven wil de FOD Justitie onderzoeken hoe Justitie in België inclusiever en toegankelijker kan worden, zeker in tijden van verregaande digitalisering. Verschillende initiatieven uit de rechterlijke orde bewijzen het belang aan van laagdrempelige dienstverlening: denk maar aan het West-Vlaams steunpunt voor bewindvoering van de lokale vrederechters, zorgsector en balie. Dat steunpunt, gelanceerd in januari 2022, komt tegemoet aan enkele van de aanbevelingen van de Hoge Raad voor de Justitie en van de VZW SAM-TES. Zij hamerden al langer op de nood aan meer samenwerking tussen justitie en de hulpverleningssector in het kader van bewindvoering. Ook het multidisciplinair onthaal in het Antwerpse Vlinderpaleis toont aan hoe belangrijk nabije ondersteuning is.

Oog voor digitale kloof

Burgers die digitaal minder onderlegd zijn, kunnen bovendien terecht bij één van de 600 kiosk-pc's die in de rechtbanken staan. Met ondersteuning van iemand van de griffie kunnen ze daar alle online tools van justitie raadplegen.

Eén van die nieuwe online tools is met name gericht op de meest kwetsbaren in onze maatschappij: personen die gerechtelijke bescherming nodig hebben en onder bewindvoering komen te staan. Sinds 1 juni 2021 kunnen die dossiers digitaal beheerd worden wat zorgt voor minder bureaucratie, meer tijdswinst en een beter zicht op het globale plaatje. Die digitalisering in combinatie met lokale fysieke dienstverlening (zoals in het West-Vlaams project Steunpunt Bemiddeling, zie hoger) is een belangrijke stap vooruit in het opvolgen en begeleiden van kwetsbare mensen.

Heerlijk helder

Justitie zet zich verder in om toegankelijk te communiceren: de Hoge Raad voor Justitie lanceerde in 2018 al Project Kruid met als doel: "breng het gerecht op smaak met een toegankelijke taal". De rechterlijke orde en de FOD Justitie investeerden de voorbije jaren fors in het herwerken van brieven aan de burger. Ook dit jaar worden brieven die gericht zijn aan slachtoffers extra onder de loep genomen.

De burger heeft recht op heldere informatie op maat. Zo krijgen kinderen wanneer de familierechter hen

uitnodigt om gehoord te worden in een echtscheidingszaak een brief die voor hen begrijpelijk is. Dergelijke initiatieven maken dat België jaar na jaar relatief sterk scoort in de Scoreboard qua toegankelijkheid voor kinderen tot Justitie, in vergelijking met andere landen. Zeker wanneer het gaat om de omgang met minderjarigen als slachtoffers, verdachten of beschuldigen. Ook op een nieuwe parameter, de toegankelijkheid van Justitie voor personen met een beperking scoort België sterk: we staan op dat vlak in de top 5.

Blinde vlekken

Op bepaalde criteria is het moeilijk om in te schatten hoe de Belgische Justitie ervoor staat omdat de data op die vlakken helaas ontbreken. Dat komt door het hoge aantal verschillende entiteiten dat werkt met verschillende telwijzen. Een Europees project is opgestart om dat probleem op termijn te remediëren. Ook qua interne evaluaties, is er nog ruimte voor verbetering. De Hoge Raad voor Justitie engageerde zich in elk geval al in haar meerjarenplan (2021-2024) om de werking van justitie (bijvoorbeeld op het niveau van de familierechtbanken en de aanpak van seksueel geweld) intensiever te evalueren.

Woordvoerders

- FOD Justitie: press@just.fgov.be (Christine-Laura Kouassi en Sharon Beavis)
- College van de hoven en rechtbanken: cct-chr.press@just.fgov.be (Kristine Hänsch)
- Hof van Cassatie: henri.vanderlinden@just.fgov.be (Henri Vanderlinden)

FOD Justitie
Waterloolaan115
1000 Brussel
België
02 542 65 11
<http://justitie.belgium.be>

Sharon Beavis
Diensthof Communicatie en Informatie
+32 2 542 69 13
+32 473 81 18 70
press@just.fgov.be

Christine-Laura Kouassi
Woordvoerster (FR)
+32 2 542 69 12
+32 474 88 87 69
press@just.fgov.be